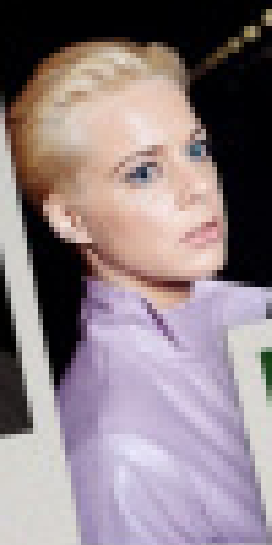

Robyn

Malena Ernman

Lena Nyberg

Backstreet Boys

Lill-Babs

Stefan Sundström

Promee

Carola

Annika Norlin

Kenny

Per Gessle

Ann Sofia Van Otter

Kenny

stjärn SMÄLLEN

Som om inte fildelning, piratkopiering och usla Spotify-avtal vore nog – under tio år försvann hundratals miljoner ur musikernas och artisternas egen organisation. Filter berättar om den största skandalen i Musiksverige.

TEXT: OLLE NIKLASSON

Segelbåten, en drygt 15 meter lång Jeanneau Sun Odyssey i Sverige värd i runda slängar tre miljoner kronor, var beställd av Hans Lindström. Tyvärr låg båten i turkiska Marmaris, långt från Lindströms hemmahamn Waxholm i Stockholms skärgård.

Lyckligtvis kom Samis driftige VD på att man kunde ordna en ledningskonferens på segelbåten – bekvämt inredd med nio kojplatser, fyra toaletter och minst lika många duschar – samtidigt som man seglade till Marseille, varifrån en lastbil sedan skulle transportera den till Stockholm.

Allt gick fort före resan, Samis dåvarande styrelseordförande Tomas Bolme hävdar att han inte ens godkände projektet, däremot hann Hans Lindström köpa in seglarställ för sammanlagt 61 000 till sällskapet – som utöver Lindström själv inbegrep Samis ekonomichef, marknadschefen samt tre inhyrda besättningsmän – och så bar det iväg.

Konferensen skulle ta en vecka men när besättningen anlände till Marmaris i mars 2002 var båten inte färdig, så de tog in på ett fyrstjärnigt hotell istället. Först sju dagar senare kunde de stäva ut från hamnen.

På Stockholmskontoret var stämningen upprörd. Personalen hade bitvis tappat kontakten med sin ledning, det enda man visste var att de befann sig någonstans på Medelhavet. Ombord på båten var det inte mycket bättre. Den nyanställda marknadschefen kände sig ditkommenderad, och kunde – när mobiltäckningen försvann ute på sjön – inte höra av sig till sin familj, som trodde att han skulle vara hemma inom en vecka. Något konfererande förekom överhuvudtaget inte: man hade fullt upp med att hålla den stora segelbåten på rätt kurs och undvika att krocka med andra fartyg. På sjätte dagen mötte man en orkan och tvingades söka nödhamn på Sardinien. Där lämnades båten, och besättningen flög hem till Stockholm via Rom. Allt sammanlagt gick kalaset loss på 165 000 kronor.

Samis ekonomichef Sören Wiktorsson är sjukskrivnen sedan lång tid tillbaka och vill varken kommentera seglingsäventyret eller figurera i den här artikeln. Marknadschefen Martin Elford kallar hela historien bisarr:

– Det förespeglades att vi skulle åka på konferens. I själva verket handlade det om att Hans Lindström lät Sami bekosta hemtransporten av hans egen båt. Men det som gjorde mig mest förbannad var situationen han försatte mig i. Det var utpressning. Jag var nyanställd och i en beroendeställning gentemot honom. Att då tvingas in i en sådan situation var direkt oetiskt.

Men stoppa spektaklet? Det kom aldrig på fråga.

Hans Lindström var helt enkelt en man de flesta hade mycket svårt att säga nej till.

Varje gång du hör musik i radio och TV, på en klubb eller ett gym, i ett varuhus eller en hotellbar betalar den som spelar upp musiken en avgift till Sami. Ett år senare får Robyn, Yngwie Malmsteen, Ann Sofie von Otter, Lill-Babs eller Jussi Björlings dödsbo en ersättning baserad på hur många gånger musiken framförts offentligt.

Sami, Sveriges Musikers och Artisters Intresseförening, bildades 1963 som ett resultat av en lagändring. Tidigare hade upphovsrättsliga ersättningar bara gällt upphovsmännen: textförfattare och tonsättare, vars organisation heter Stim. Nu skulle även de som framförde musiken – artisterna och musikerna – få en ersättning. Man kan ha vilka åsikter man vill om upphovsrätten och vad som inryms i begreppet skapande, men det är svårt att tycka annat än att Mahlers 9:a är strået vassare om den framförs av en orkester än om man läser partituret.

Föreningen stiftades av Svenska Musikerförbundet och Teaterförbundet. I dag känns det knappast självklart att Teaterförbundet var en av parterna, men med tanke på att de organiserade både operasångare och musikalartister, som då uppfyllde en avsevärd del av det begränsade eterutrymmet, föll det sig alldeles naturligt.

Sami är en ekonomisk förening som ägs av rättighetshavarna – 1963 var man 254 stycken, i dag är de 24 000 – som de senaste tio åren har fått dela på mellan 100 och 150 miljoner kronor per år. Ersättningarna är dock långt ifrån jämnt fördelade. Ett hundratal får runt 50 000 kronor per år, ett fåtal drar in uppemot miljonen, och för det stora flertalet handlar det om några hundralappar. Vill man göra en jämförelse kan man säga att de Sami-anslutna är kulturens småsparare.

Samis ledning hör däremot inte dit. De tre

högsta tjänstemännen – VD:n, ekonomichefen och marknadschefen – har löner och förmåner i miljonklassen. Tillsammans med styrelsen härskar de över en brokig skara rättighetshavare där de flesta är fullt upptagna med att få ihop till hyran. Att grubbla över organisationens skötsel ligger inte precis högst på artisternas att göra-lista.

Att sköta en upphovsrättsorganisation kan vara ett av världens enklaste jobb: först samlar man in pengar, sedan delar man ut dem.

Från sina anspråkslösa lokaler vid Mosebacke torg på Södermalm var det också vad Sami gjorde under VD Yngve Åkerberg fram till mitten av nittiotalet, då organisationen köpte fastigheten på Döbelnsgatan 3 i centrala Stockholm. Där fick man plats med såväl sin administration som replokaler och en studio under samma tak.

När Åkerberg meddelade sin avgång 1996 satte Sami ihop en rekryteringsgrupp ledd av Teaterfackets ordförande, skådespelaren Tomas Bolme, för att hitta en ersättare. En av de sökande var Hans Lindström, fackligt aktiv altviolinist i Radiosymfonikerna och vid tiden dessutom styrelseordförande i Sami. Lindström fick jobbet, och som hans ersättare på ordförandeposten fick Bolme förtroendet att förhandla den nye VD:ns villkor.

– I det första förslaget till hans anställningskontrakt stod det att VD äger rätt att alltid flyga business class, säger Tomas Bolme. Jag sade: »Stryk det med business. Du vet vilka medlemmar vi har. Det ser jävligt illa ut. Sedan kan du väl åka business bäst fan du vill tills styrelsen eller revisorn klagar, men ta bort det från kontraktet.»

Tjänstebilarna skulle också gå i business class. När Porsche lanserade sin lyxiga stadsjeep Cayenne ville Lindström enligt Bolme ha en som tjänstebil.

– Sjuhundratusen bara för att glassa med i Österskär, säger Bolme. Ekonomichefen sade: »Det sticker för mycket i ögonen.» Han fick en BMW för en halv miljon istället.

Flytten till Döbelnsgatan innebar också en statusupgradering för Samis administration. Bland annat specialbeställdes ett konferensbord för 80 000 kronor och papperskorgar som kostade 8 000 styck.

När klassiska Nalen på Regeringsgatan blev till salu 1997 slog Sami till igen. Fastigheten kostade 32 miljoner att köpa, lika mycket att renovera och med inredning och teknik var man snart uppe i över hundra miljoner. Men pengar fanns, och vad kunde vara säkrare än att investera dem i en fastighet, som dessutom skulle generera

intäkter genom konserter, alkoholförsäljning och hyresintäkter från en restaurang?

I andra avseenden var Sami mer sparsamma. Som ett led i hjälporganisationen Ship to Bosnia samlade ett stort antal svenska kulturpersonligheter in pengar till ett kulturhus i den krigshärjade bosniska gruvbyn Lipnica, och en CD-singel med bland annat Plura, Kajsa Grytt, Stefan Sundström och Maria Blom skulle dra in pengar till husbygget. Som initiativtagare hade Maria bokat Samis studio på Döbelnsgatan för inspelningen. När hon frågade om det gick bra att låna den gratis, eftersom det gällde välgörenhet, blev svaret blankt nej. Det spelade ingen roll vad syftet var: 4 000 kronor kostade studion.

Genom sin sambo, som jobbade på Döbelnsgatan 3, visste Maria Blom att hyran motsvarade kostnaden

» Stryk det med business. Du vet vilka medlemmar vi har. Det ser jävligt illa ut. Sedan kan du väl åka business bäst fan du vill tills styrelsen eller revisorn klagar.«

för en halv papperskorg. Därför lät hon bli att betala, men efter upprepade betalningskrav drev Sami till slut in sin faktura.

Ar 2000 inleddes Samis internetepok. Sajten Digfi lanserades som en plats för försäljning av musik på nätet, därefter drog man igång PrimeSounds – nätbaserad försäljning av ljudfiler, i första hand riktad till musikproducenter. PrimeSounds blödde pengar från första stund, 25–30 miljoner försvann ganska snabbt, och när man insåg att det inte skulle gå att hejda utflödet lanserade ledningen en avancerad bytesaffär: aktiemajoriteten i PrimeSounds mot 40 procent i MI7, en nätbaserad musikhandel och musikgrossistverksamhet. Samis revisor ifrågasatte affären, men styrelsen lät sig inte hejdas:

– Efter tre timmars dividerande – det var fint väder och alla ville till Ulla Winbladh och ta ett glas – så klubbade vi köpet, säger Tomas Bolme.

2003 kom den riktiga storsatsningen: Sami tog över anrika Stora Teatern i Göteborg. Här kunde man kombinera Döbelnsgatan och Nalen i ett enda hus – replokaler och studior till Göteborgs musiker, och flera nya konsertscener till publiken. Invigningen var spektakulär: Kungssportsavenyn stängdes av och stadens store son, Håkan Hellström, spelade. Tomas Bolme invigningstalade.

– Det enda som retade mig var att Göteborgs-Posten skrev att Håkan Hellström gav en »gratiskonst«, säger han. 250 000 i gage är knappast gratis.

Renovering och ombyggnad av Storan skulle utföras av det kommunala fastighetsbolaget Hlgab. Hur mycket det nybildade Storanolaget skulle betala, på vilket sätt och över hur lång tid fanns det olika uppgifter om.

Tomas Bolme frågade Martin Elford och Lars Stålnacke, Storas chef, hur mycket pengar man måste dra in för att det skulle gå runt. »30 miljoner per år«, blev svaret.

– Det blir 100 000 om dagen om man har öppet trehundra dagar, säger Bolme. Visst, det fanns en massa utskänkningsställen runt lokalerna, men det där är jävligt mycket öl.

Sami hade tagit ett stort steg från rollen som passiv förvaltare. Nu var man en aktiv investerare, som skapade scener och möjligheter åt sina artister, för att inte tala om modern infrastruktur i den nya,

digitala verkligheten. Det här var en rättighetsorganisation som både hördes och syntes.

Under tiden rann pengarna ur Sami. Miljoner.

Huvuddelen av Samis intäkter kommer i dag från pop och rockmusik, men i Samis styrelse har Musikerförbundet, den organisation som närmast representerar genren, bara fyra av elva poster. Teaterförbundet har tre. Resterande fyra tillhör Sveriges Yrkesmusikerförbund, som huvudsakligen organiserar de anställda vid Sveriges symfoniorkestrar.

Sedan Symf bröt sig ur Musikerförbundet 1984 har det rått en bitter fiendskap mellan förbunden, men det var inte därför Musikerförbundets ordförande Jan Granvik tyckte illa om Hans Lindström:

– Jag tyckte att han var en dålig VD rent allmänt. Han var en belastning för organisationens utveckling, nonchalant, han hade en dålig attityd och han uppförde sig på ett sätt som jag inte kunde förlika mig med.

I takt med att Samis pengar rullade allt snabbare började Jan Granvik ställa allt fler kritiska frågor under styrelsemötena. Resultatet blev alltid det samma: Tomas Bolme försvarade sin VD Hans Lindström, och båda stöttades lojalt och i alla väder av sina respektive förbund, Teaterförbundet och Symf.

En styrelsemedlem i Sami är skyldig att sätta Samis bästa före sitt förbund, men i varje omröstning som inte var enhällig blev siffrorna ändå alltid 4–7. Vad det än gällde. Att Musikerförbundet pekades ut som bråkstakar av Hans Lindström så fort tillfälle gavs gjorde knappast något för att förändra situationen.

Med alarmklockorna ringande försökte Jan

Granvik en ny strategi. Han begärde tillgång till Lindströms anställningsavtal. Dels för att han ansåg att rättighetshavarna borde få veta hur mycket av deras pengar som gick åt till att avlöna VD:n, men också för att han ville känna till eventuella fallskärmar och sidoavtal för den händelse han skulle

»Tomas Bolme satte enligt Musikerförbundets fyra representanter effektivt punkt för diskussionen med orden: »Om denna organisation granskas är den död.««

lyckas lyfta bort Lindström. Första gången han frågade svarade Hans Lindström: »Det har du inte med att göra.« Då vände sig Jan Granvik till ordförande Bolme, som svarade att Granvik i så fall fick göra Lindströms lön till en styrelsefråga.

Den omröstningen visste Granvik var förlorad på förhand.

december 2004 reste de högsta tjänstemännen under Hans Lindström – ekonomichefen Sören Wiktorsson och marknadschefen Martin Elford – i största hemlighet till Borås där Tomas Bolme repeterade pjäsen *Markurells i Wadköping*. Det var inget lätt beslut att fatta, berättar Martin Elford. Hade Hans Lindström fått nys om saken riskerade de forna medseglarna sparcken, men ärendet var akut:

– Samis pengar höll på att ta slut och vi ville att Bolme skulle agera.

Tomas Bolme lyssnade på vad Wiktorsson och Elford hade att berätta. Sedan ringde han upp Hans Lindström och begärde ett extra möte om ekonomin.

Där fick han till svar att Samis ekonomi var jättebra. Den tillfälliga dippen berodde bara på en obalans i pengaflödena in och ut ur landet: pengar var på väg in från både Finland och England.

Tjuugoett år och en juristexamen efter att Per Herrey vann Eurovision Song Contest med *Diggi-loo diggi-ley* tillsammans med sina yngre bröder Richard och Louis, klev han in i Samis styrelse som förbundsjurist för Musikerförbundet. Han fick omedelbart ett uppdrag av Jan Granvik: börja rota i Samis affärer och se vad du hittar.

Samis styrelse består även under normala omständigheter av individer som man inte i första hand förknippar med styrelserum, men den här duon var definitivt ytterligheterna personifierade. Herrey: amerikanskt välkammad, välutbildad, schlagervinnare och mormonpräst. Granvik: långhårig före detta hårdrocksgitarrist, norrlänning med Tornedalsdialekten intakt och helt befriad från fernissa, kulturell eller annan.

Vid den här tiden hade Hans Lindström enligt Tomas Bolme börjat ta med sig ett exemplar av Svea Rikes Lag in på styrelsemötena. Så fort någon ifrågasatte honom citerade han lagboken för att visa att han hade rätt.

Men Granvik gav sig inte. Han blev allt mer övertygad om att det fanns saker som inte stämde i Sami. Med Per Herreys kunskaper i ekonomi och juridik hade Granvik antligen fått rätt verktyg i händerna.

När Per ser tillbaka på 2006 minns han mycket väl svårigheterna:

– Jag visste att Hans ljög om rättigheter som han påstod att vi hade, men det var inte på det planet

att man kunde misstänka regelrätta oegentligheter. Utåt sett syntes inga problem överhuvudtaget, och som vanlig styrelseledamot får du heller inte tillgång till alla handlingar. Du har i princip två val: antingen gillar du läget eller så går du.

Men i mars 2006 ramlade Per Herrey av en slump över en av de där handlingarna han egentligen inte skulle ha tillgång till: pärmen med Storan-avtalet.

Det avtal styrelsen hade godkänt löpte på tio år, skulle kosta

3,9 miljoner i årshyra och innefattade ett mindre renoveringsåtagande för 15 miljoner kronor. Sammanlagt 64 miljoner. Nu upptäckte han bilagor där enbart renoveringskostnaden angavs till 60 miljoner, och istället för tio år satt Sami fast i ett hyresavtal på 40 år med en årshyra på 7,5 miljoner. En affär på sammanlagt 360 miljoner.

Ingen i styrelsen sade sig känna igen tilläggsavtalen. De var alla undertecknade av Hans Lindström.

Kort därefter fick Per Herrey veta att Nalenpalatset belånats med 10–15 miljoner årligen mellan 2000 och 2004. Misstanken var självklar: föreningens ekonomi hölls uppe med hjälp av lånade pengar.

Förutom att båda affärerna satte hela Samis ekonomi på spel var det ett klart åsidosättande av VD:s befogenheter. Herrey och Granvik meddelade övriga i styrelsen att man ville avsätta Lindström, men möttes av ett kompakt motstånd från Tomas Bolme, Symfs och Teaterförbundets representanter samt Samis revisor. Istället för att inse vad som höll på att hända, och agera, kände Jan Granvik och Per Herrey att styrelsen gjorde allt för att begrava frågan.

På det sista styrelsemötet före semestrarna lade Per Herrey alla siffror på bordet. Han föreslog tre åtgärder: riv upp Storan-avtalet, tillsätt en extern granskning av Hans Lindströms förhållanden, och, om man inte kunde enas om det, kalla till en extra-stämma för att låta medlemmarna bestämma om en granskning.

Teaterförbundets Jaan Kolk svarade enligt Per Herrey att styrelsen hade fullt förtroende för Hans Lindström och att Musikerförbundet måste rikta ett misstroendevotum för att komma vidare. Herrey och Granvik insåg att de inte skulle komma någonstans så länge de var i minoritet. Tomas Bolme satte enligt Musikerförbundets fyra representanter effektivt punkt för diskussionen med orden: »Om denna organisation granskas är den död.»

Det sistnämnda hävdar Bolme i dag att han aldrig har sagt.

S tyreelsebråken och de allt snårigare turerna kring Sami tärde på Bolme. Ett par veckor in i semestern ringde Jan Granvik hem till honom för att höra hur han mädde. Bolme berättade då att han fått ett PM från revisorerna som visade att Samis ekonomi befann sig i ett tillstånd av närmast fritt fall. Bland annat hade likviditeten rasat från 100 miljoner till fem miljoner på några år.

Granvik krävde att få se siffrorna men Bolme ville vänta tills Hans Lindström var tillbaka från sin semester. Och där vidtog ett förhållande som gjorde att det skulle det dröja till mitten av augusti innan det mest alarmerande dokumentet i Samis hela historia skulle presenteras vid ett extra arbetsutskottsmöte. När mötet led mot sitt slut och PM:et inte hade nämnts med ett ord begärde Jan Granvik att få se det.

– Hans Lindström vägrade att ta fram det, minns Granvik. Jag blev tvärförbannad och ställde mig upp och skrek: »Jag ska ha PM:et! Jag vet att det finns!« Hans satt på andra sidan bordet och hade jag nått honom hade jag klippt till honom, men han skrek någonting tillbaka och smet iväg till sitt eget skrivbord. Det lugnade ner sig lite och jag sade till Bolme: »Beordra Hans att ge ut PM:et nu.« Men Bolme var helt skräckslagen. »Jag fixar så du får det i morgon.

Är det okej?» »Nej, det är inte okej«, sade jag. Då sade Hans att det inte fanns i rummet.

Det tog ytterligare fyra dagar innan Jan Granvik fick en kopia av PM:et och snart började det röra på sig. Sista veckan i augusti, medan Hans Lindström var på resa i Japan, gav Tomas Bolme en gammal bekant som var revisor en vecka att gå igenom Samis affärer. Efter två dagar kopplades också advokaten Anna Öberg in.

En tjänsteman inom Sami presenterade dessutom handlingar som pekade på att Hans Lindström berikat sig på medlemmarnas bekostnad genom att vid upprepade tillfällen använda Samis betalkort för privatkonsumtion.

Det visade sig att Tomas Bolme känt till övertrampen en längre tid, utan att ha fört det till styrelsens kännedom. I dag, precis som då, avfärdar Bolme den delen av Sami-härvan som »Toblerone-affärer«: – Vad jag menar är affärer som inte väcker ramaskri i bankkretsar, men som säkerligen skulle reta väldigt

många musiker. Det är klart att för en enskild rättighetshavare är det inte Toblerone-pengar. Jag uppskattade det till runt två miljoner, och då räknar jag inte in efterfester och bjussningar.

Snart fanns så många bevis mot Hans Lindström att Jan Granvik föreslog att han skulle avskedas samma dag som han kom hem. När Lindström kom till Samis kontor den 1 september var styrelsen samlad. Bolme bad om att få fem minuter ensam med sin VD först.

– Jag sade: »Det bästa är att du säger upp dig själv för att inte vara helt körd på marknaden och slippa få ditt namn smutsat.« Han sade direkt: »Då säger jag upp mig.« Utan fajt, helt olikt Hans. Då insåg jag att han insåg att loppet var kört. Sedan gick han ju igång och kontaktade den ena advokaten efter den andra och åkte till fiskhandlaren i Åkersberga och fick kvitton på att han minsann köpt skaldjur privat och allt möjligt. Han är duktig, Lindström.

Det här med skaldjuren kanske kräver en förklaring.

Varje år hade Sami en kräftskiva i augusti, och trots att det aldrig kom mer än 35 personer så beställde Hans Lindström alltid kräftor, krabbor, ostron, musslor och sprit för 75 gäster. Lika traditionsenligt var det enligt Bolme fest för hela Österskär lördagarna efter Samis kräftskiva.

december meddelade Hans Lindström att han tog tillbaka sin uppsägning. Kort därefter stämde han Sami på tolv månaders uppsägningslön plus ytterligare 32 månadslöner, samt pensionsavgifter. Sammanlagt 6 650 000 kronor.

På Döbelnsgatan 3 mottogs beskedet som ett problem i mängden. Den ena katastrofen efter den

andra kom upp i dagern ju mer man grävde i förre VD:ns förehavanden.

De digitala satsningarna hade aldrig blivit mer än mycket pålitliga förlustkällor, men bolagen var ändå upptagna som mångmiljon tillgångar i balansräkningen och utnyttjades till avancerad korsfakturerings- och i affärerna mellan Samikonsernen och Göteborgs kommuns fastighetsbolag fanns svarta hål där miljonsummor var omöjliga att spåra. Ovanpå allt annat upptäcktes skulder till bland annat Englands motsvarighet till Sami på 57 miljoner kronor – att betala snarast.

Mångmiljonaffärer var blandade med vad Samis advokat kallat »småtjyverier«. När Hans Lindström tog initiativ till att Sami skulle sponsra tre båtar i 2003 års Gotland Runt, en av dem för övrigt Lindströms Jeanneau 51:a, var tilltaget i sig obegripligt – för vem skulle Sami göra reklam mitt ute på Östersjön? – men affären innehöll också tre segel som mellan styrelsens godkännande och fakturornas betalning blev sammanlagt 90 000 kronor dyrare. Var hamnade mellanskillnaden? Dessutom skulle Sami i anslutning till regattan ha hållit konferens i Sandhamn. Det var i alla fall vad Hans Lindström skrev på kvittona, trots att ingen på Sami hade något minne av att någonsin ha konfererat där. På en av krognotorna framgick det att två av deltagarna åt »piratbiff« och »plättar med sylt«. Både piratbiffen och plättarna serveras fortfarande på vårdshuset – »För barn upp till 12 år«, som det står längst ner på menyn.

Vid ett extra styrelsemöte den 4 oktober meddelade Per Herrey att han lämnade styrelsen med omedelbar verkan.

– Jag hade fått nog. När Hans försvann dök det upp så många skumma transaktioner att jag ställde mig frågan: Vad är det här för organisation egentligen, vill jag delta i detta? Svaret var nej.

Samma kväll ringde Jan Granvik upp Tomas Bolme som var i Göteborg för att medverka i På spåret.

– Jag sade: »Kommer du ihåg den gången jag sade att när jag inte stödjer dig som ordförande längre så kommer det inte bli ett hugg i ryggen, utan jag kommer att säga det direkt till dig.« »Ja«, sade Tomas. »Bra«, sade jag. »Vi är där nu.«

När Samis styrelse utsåg en ny VD hämtades han inifrån: Stefan Lagrell lämnade Nalen för att ta över moderbolaget. Lagrell var beredd på att Samis ekonomi var dålig, men att den var så bottenlöst usel kom som en överraskning.

– Jag skulle säga att Sami var ytterst nära en konkurs. Man kan argumentera för att man har tillgång till rättighetshavarnas pengar, men om det är tomt på kontot och kassaflödet är större ut än in då har man ett jävla problem. Där var vi hösten 2006.

Stefan Lagrell började med att bokföra en förlust på 75 miljoner kronor. Varenda utgiftskran som kunde dras åt stängdes: konserter, utbildningar, yrkesfrämjande verksamhet, bidrag till repertoarutveckling – allt upphörde.

Hur mycket ersättning rättighetshavarna dessutom förlorade under Hans Lindströms tio år som VD, har Stefan Lagrell inga exakta siffror på.

– Att de hade fått femtio procent mer är nog ingen överdrift.

Den 11 januari 2007 polisanmälde Samis nya styrelse Hans Lindström för trolöshet mot huvudman samt förskingring, en anmälan som senare utökades med bland annat grov trolöshet mot huvudman, bedrägeri, bestickning och bokföringsbrott. Dessutom svarade man på Lindströms civilrättsliga stämning med en motstämning – som i slutändan landade på 27 miljoner kronor.

dag, mer än fyra år senare, är härvan fortfarande i högsta grad levande.

Under åren som gått har Hans Lindström polisanmält företrädare för Sami i olika omgångar – för förtal, hemfridsbrott, falsk tillvitelse, dataintrång, urkunds-förfalskning och försvarande av polisutredning. Göteborgs kommunala fastighetsbolag har stämt Sami för utebliven hyra. Sami kräver i sin tur tillbaka pengar från fastighetsbolaget.

I det sedan fyra år pågående ekobrottsmålet är alla punkter utom två fall av grov trolöshet mot huvudman nedlagda. I ett mejl skriver chefsåklagare Kent Madstedt att han »på grundval av den information som finns tillgänglig inte anser att något brott kan ledas i bevis«, men mycket mer information än så får jag inte eftersom han har sekretessbelagt ärendet. Lika omöjligt är det att få reda på när, eller ens om, Madstedt tänker väcka åtal för de kvarvarande anklagelsepunkterna.

Man kan tänka sig att svaren på åtminstone några av alla de frågor de Sami-anslutna artisterna ställer sig finns i Ekobrottsmyndighetens 7 000 sidor förundersökningsmaterial, men om Kent Madstedt väljer att inte åtala begravs utredningen för alltid i sekretessbeslutet.

Även om Madstedt inte uttalar sig går det att räkna ut vari hans problem ligger. För att fälla Hans Lindström måste han bevisa att denne agerade självsvåldigt. Vad visste egentligen de övriga inblandade – ekonomichefen Wiktorsson, ordförande Bolme, revisorerna – och när?

Över en frukost på Radisson Royal Viking försöker Tomas Bolme komma ihåg, men trots att hans minnesbilder i vissa avseenden är kristallklara blir han på den här punkten märkligt svävande:

– Ingen av oss visste nog före 2006. Den där sommaren var en mycket svår period, och ja, jag för-svarade Hans till och med då. Jag sade: »Det här är allvarligt, men det är inte så allvarligt att han måste bort« ... Jo, faktum är att det insåg jag nog. Men det var jävligt svårt att se vad han höll på med, vilka slags transaktioner.

Inte ens revisorn såg det ju. Så ja... jag har inte varit uppmärksam nog. En effektiv ordförande borde... När jag bad om att vara med på ekonomigenomgångarna men aldrig blev kallad, så kunde jag stått på mig, jag kunde ha begärt det protokollfört, men det gjorde jag inte.

I efterhand konstaterar Bolme att han varit ett verktyg i Hans Lindströms händer.

– Jag blev utnyttjad. Jävligt utnyttjad. Hans tyckte det var viktigt att jag satt ordförande, men det var ju bara för att han inte ville ha kritiska röster från Musikerförbundet.

Hans Lindström har valt ett advokatkontor på Birger Jarlsgatan i Stockholm som mötesplats. Han har laddat upp med en laptop för att spela upp förhör, en bandspelare för att spela in det vi säger och en halvmeter dokument med allt från årsredovisningar till domstolsbeslut och mejl-korrespondens. Han gör sitt bästa för att ge ett samlat och avspänt intryck, men ett lätt forcerat vibrato i hans röst avslöjar en återhållen vrede.

Den förra VD:n har ägnat sin mesta tid efter den 1 september 2006 till att försöka bevisa sin oskuld. Han spiller ingen tid på att gå runt ämnet.

– Jag är en av få medborgare i detta land som åkt dit för att jag varit ärlig. Jag är innerligt tacksam att jag skött mig under alla år. Hade jag begått ett av de här brotten så hade jag naturligtvis suttit inne i dag.

Det finns ett par centrala linjer i Hans Lindströms försvar. Den första tolkar jag som att han anser sig utsatt för en facklig konspiration.

– Långt innan mitt avskedande startades ett antal aktiviteter av Svenska Musikerförbundet. Man menade att jag stod i vägen för att rättigheter skulle föras över till de fackliga organisationerna och rättighetsmedel till Svenska Musikerförbundet, och att jag var ett hinder för detta. Därför skulle man göra sig av med mig.

Och när jag ber om detaljer:

»Jag är en av få medborgare i detta land som åkt dit för att jag varit ärlig... Hade jag begått ett av de här brotten så hade jag naturligtvis suttit inne i dag.«

– Man ville komma över grejorna och så körde man till vägs ände och så kom man fram till att det kanske inte var så smart.

– Vem är »man«? undrar jag.

– Det kan du ju fundera över.

Påfallande ofta stannar frågorna i en sådan mot-

fråga, alternativt att Hans Lindström säger sig förhindrad att lämna ut detaljer på grund av sekretessbeslut. Andra gånger svarar han omedelbart ja, tar ett snabbt steg åt sidan och utvecklar där en ordrik historia som hela tiden ligger bredvid den ursprungliga frågan.

När det gäller

Storan-avtalen visar

han ett långt brev skrivet av Lillemor Svensson, styrelsemedlem för Symf, där hon skriver att styrelsen har fått all information den önskat. Men det står inget i brevet om vilken information det gäller. När han sedan lägger fram det ena styrelseprotokollet efter det andra – alla undertecknade av styrelsen i Storan AB – visar han inga av tilläggsavtalen som bara han själv har undertecknat.

Någon Porsche säger han sig aldrig ha begärt att få. Uppgiften om kräftskivorna är enbart kränkande. Håkan Hellströmspelningen kostade inga 250 000. Och Samis motstämmning är inte på 27 miljoner kronor – utan på 292 miljoner.

På nästan varje punkt har Hans Lindström en motanklagelse att komma med. Oftast antydd, sällan konkret. Som när Per Herreys avgick ur styrelsen:

– Här har Per Herrey avgått ur styrelsen och det finns naturligtvis skäl till varför han avgår, det förstår du?

– Och vilka skulle skälen vara?

– Jag tänker inte spekulera. Jag konstaterar bara att han har avgått och jag noterar var det ligger i tiden.

Den famösa medelhavsseglatsen handlade enligt Hans Lindström om konfliktlösning:

– Min ekonomichef, Sören Wiktorsson, hade en absolut topplön och när jag anställde nästa underchef, Martin Elford, gav jag honom betydligt mindre, men han letade reda på handlingarna med Wiktorssons lön och det blev en ohygglig konflikt mellan dessa två. Genom att tufsa ihop dem på det här viset kunde vi rensa rätt ordentligt och efter det höll de sig lugna.

Att Sami under Hans Lindström tog ett kliv från en förvaltande organisation till en riskabel entreprenörsverksamhet som spelade med

rättighetshavarnas pengar vill han heller inte gå med på. Istället hävdar han att det började redan under förra VD:n, och lägger ansvaret på styrelsen.

– I och med köpet av Döbelnsgatan började styrelsens intresse för att utveckla en medlemsorganisation som kunde erbjuda aktiviteter för pengarna.

Inför intervjun mejlade jag ett tjugotal frågor till Hans Lindström så att han kunde förbereda sig. Efter fyra timmar har jag inte fått svar på en tredjedel, och det enda vi verkar överens om är att det finns andra krav på hur man förvaltar pengar i en medlemsorganisation än i ett aktiebolag. En uppförandekod om man så vill.

– Det är klart. Jag hävdar ju att åtminstone under mina tio år så sköttes verksamheten på ett korrekt sätt. Den expansion som skedde under den här tiden menar jag också gynnade svenska rättighetshavare och svensk musik.

Den 28 november i vintras skulle civilmålet mellan Sami och Hans Lindström äntligen upp i Stockholms tingsrätt. I sista stund begärde Hans Lindströms ombud Toivo Öhman uppskov. Efter fyra år behövde han mer tid.

Under en muntlig förberedelse den 1 december ägnade domaren en stor del av dagen åt att förmå Hans Lindström att dra tillbaka sina krav, vilket hon till sist också lyckades med.

Att försöka få parterna att förlikas så att man slipper gå till rättegång ingår i en domares uppgifter. Det är inget speciellt för det här ärendet. Samis ombud Anna Öberg hade inte mandat att dra tillbaka kravet på 27 miljoner kronor, så styrelsen fick fyra dagar på sig att fatta det beslutet istället.

Vid ett sammanträde måndagen den 6 december förklarade Anna Öberg varför det var rationellt att gå Hans Lindström till mötes. Dels hade hela processen redan kostat miljoner, och att gå vidare skulle kosta ännu mer. Dels var det ett rimlig antagande att det aldrig skulle gå att utkräva skadeståndet av Lindström – för att driva en skadeståndsprocess krävs att man vet att det finns pengar att hämta. Då var det bättre att dra ett streck över saken, överlåta åt polisen att sätta dit Lindström och ägna all kraft åt processen mot Göteborgs kommun.

Styrelsemedlemmarna från Symf och Teaterförbundet röstade för. Musikerförbundets representanter Jan Granvik,

Janne Schaffer, Tommy Kaså och Göran Cederlöf reserverade sig. Sju mot fyra. Som vanligt. Sami drog tillbaka stämningen.

Janne Schaffer, som står registrerad på nästan ofattbara 5 000 titlar, däribland hälften av Abbas 110 låtar, säger att det är det tyngsta han varit med om som styrelsemedlem:

– För mig var det ett mycket känslomässigt beslut. Man väntade ju egentligen bara på att den rättsliga processen skulle sätta igång. Jag kände att det är bara inte möjligt att släppa Hans Lindström efter allt som hänt: alla pengar som försvunnit, alla nedskärningar, all yrkesfrämjande verksamhet i Sami – helt borta.

Förutom att sitta i styrelsen hade Janne Schaffer också en annan relation till Sami eftersom föreningen administrerade Ted Gärdestad-stipendiet, som Schaffer och Teds bror Kenneth instiftade 1999. Också detta avvecklas nu under Samis sparbetning.

– Jag hade ju sett fram emot att ge stipendiet till ytterligare en generation unga låtskrivare. Nu måste jag hitta en ny förvaltare eller lägga ner helt och hållet. Det är sorgligt.

Om planen var att lägga locket på en gång för alla, fick förlikningen med Lindström istället grytan att koka över.

Några dagar efter förlikningen startade Lina Nyström och Magnum Coltrane Price Facebook-gruppen »Red ut Sami-härvan«. Den samlade snabbt uppemot 1 000 upprörda artister.

Det var uppenbart att Facebookgruppens medlemmar visste att Hans Lindström inte var medellös – utöver att han äger ett hus med ett taxeringsvärde på 5,3 miljoner kronor, ryms bland hans olika bolag bland annat stora ägarandelar i en fjällanläggning i Funäsdalen. Men framförallt ville man ha ett avslut där det en gång för alla utkrävdes ett ansvar för de

tio år av vanstyre som uppskattningsvis kostat Sveriges artister mellan 150 och 200 miljoner.

Den 23 februari 2011 försöker Samis styrelse gjuta olja på vågorna med ett informationsmöte i Nalens stora sal. Ilskan bubblar hos de hundratalet Samianslutna musiker som samlats under rummets imponerande takmålningar och förgyllda korintiska kolonner. Längst fram, på ett podium, sitter styrelsen.

Som siste man anländer Hans Lindström, nyklippt och i en

Janne Schaffer

enkel skjorta, ljusblå lammullströja och mörkblå chinos. Lindström lyckas hitta en helt tom stolsrad där han sitter under hela mötet. Han för anteckningar i två tjocka dokumentmappar. På håll ser han oberörd ut, trots att han gång på gång utsätts för föraktfulla kommentarer. Några gånger uppmannas han till och med att lämna lokalen av upprörda mötesdeltagare.

Under första halvan av mötet motiverar varje styrelsemedlem sin röst i förlikningsfrågan. Musikerförbundets representanter får applåder. Övriga möts i stort sett med tystnad efter sina inlägg.

Efter paus försöker Teaterförbundets Gunnar Lundberg vända stämningen med en dragning om vart Sami är på väg: allt ser bättre ut, alla siffror pekar uppåt. Sedan får åhörarna ställa frågor, vilka i stort kan sammanfattas som mer kritik mot styrelsen och dess sammansättning.

Robert von Bahr, producent på egna klassiska bolaget BIS och dessutom jurist, är mest väl-formulerad:

– Om man tycker att det här kunde kvittas ut, varför gjorde man inte det redan 2008? Då hade man sluppit alla advokatkostnader och allt arbete som lagts ned. Det som återstår så här på spurtsträkan är marginalkostnader. Jag har själv många styrelsuppdrag och jag skulle säga att det är ovanligt,

för att inte säga mycket ovanligt, att man får in en reservation. Och att i en styrelse fyra reserverar sig, varav en är ordförande, torde vara helt unikt. Givet det förhållandet tycker jag det är fel att gå på enkel majoritet. I det läget skulle man ha sagt: »Vi är så splittrade att vi måste låta det gå vidare.«

Sist bland frågeställarna är Hans Lindström själv som förberett två frågor: Varför har Sami inte informerat medlemmarna om Ekobrottsmyndighetens beslut om att lägga ned delar av förundersökningen, och varför har medlemmarna inte informerats om Samis tidigare förlikningsbud?

Det sista är ett riktigt giftpill, eftersom ledningen inte andats ett knyst om några försök att förlikas före tingsrättsförhandlingen i december.

Samis advokat Anna Öberg tar på sig att svara. Hon börjar med att påpeka att informationsmötet handlar om den civilrättsliga processen och inte om brottsmålet, men förklarar sedan att anklagelsepunkterna om bland annat förskingring och skattebrott lagts ned på grund av att de inte kunde lägga något straffvärde till de grövre brott Hans Lindström också är anklagad för.

Det påståendet går märkligt nog på tvärs mot chefsåklagarens egen uppfattning att problemet var bristen på bevis, tydligt uttryckt i det mejl som jag

till råga på allt vidarebefordrade till Anna Öberg två dagar innan mötet.

Frågan om Samis tidigare förlikningsbud får sedan en så tillkrånglad förklaring jag inte begriper någonting, och förmodligen inga andra åhörare heller.

Efter mötet ger rörelsens mest högljudda kritiker inte minsta intryck av att ha lugnats, snarare tycks de flesta ha stärkts i sin uppfattning att historien stinker. Den en gång så sympatiska grundtanken – att de mäktiga medieaktörerna måste dela med sig till de många små kulturskaparna – har i slutändan resulterat i ännu en organisation som agerar över rättighetshavarnas huvuden.

I maj håller Sami sin årsstämma. Internkritikerna har därmed några veckor på sig att bestämma hur de går vidare.

För Facebookgruppen finns mycket att diskutera: ska man neka styrelsen ansvarsfrihet, kräva en egen utredning eller till och med motionera om att hela föreningen organiseras om?

Per Herrey:

– Att bara skylla allt på Hans Lindström är att göra det för lätt för sig. Man får inte glömma att han fick det utrymme han fick på grund av att allt från ekonomiansvariga till revisorer och styrelseledamöter

antingen var för passiva, eller valde att titta bort, eller till och med aktivt deltog i skadliga handlingar. En oberoende granskning i en domstol hade satt ljuset på de samlade omständigheterna, så att medlemmarna fått klarhet i vad det var som gick snett och vem eller vilka som bar ansvaret. I och med uppgörelsen har man frantagit medlemmarna den möjligheten. För att återupprätta förtroendet för organisationen, och underlätta för någon form av försoning, tror jag att man snarare hade behövt lägga korten på bordet, och kanske också ha gett vissa möjligheten att uppriktigt be om ursäkt.

Maria Blom, som krävdes på 4 000 kronor för Ship to Bosnia-inspelningen säger:

– Jag var med redan på Mosebacketiden och hade från början en väldigt positiv syn på Sami. Det fanns en omtanke om musikanten som jag verkligen tyckte om. Nu känner jag att jag hellre ger bort mina Sami-pengar till Haiti eller gatubarnen i Nairobi än subventionerar höga löner och dyra tjänstebilar.

Olle Niklasson har tidigare skrivit i Filter om José Arteagas stöldturné genom norrländska kyrkor samt porträtterat videoregissören Johan Söderberg.

TISDAG 17 MAJ Sami håller årsstämma på Nalen.

Oscar®-nominerad Bästa kvinnliga huvudroll - Michelle Williams

RYAN GOSLING

MICHELLE WILLIAMS

BLUE VALENTINE

A LOVE STORY

Det gifta paret Dean och Cindy har kommit till en punkt där familjelivet har blivit en ständig kamp. Under en helg flyr de vardagen för att försöka rädda sitt äktenskap. I tillbakablickar får vi se vad som en gång fick dem att bli passionerat förälskade och då inga hinder var oöverbinnliga.

Filmen vann The Ingmar Bergman International Debut Award vid Göteborgs filmfestival och den har även deltagit vid Sundance Film Festival.

BIOPREMIÄR 1 APRIL